

PM 2017:185 RIV (Dnr 110-1031/2017)

EU:s dataskyddsförordning och utbildningsväsendet (SOU 2017:49)

Remiss från Utbildningsdepartementet

Remisstid den 15 september 2017

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Olle Burell anför följande.

Ärendet

Införandet av EU:s dataskyddsförordning den 25 maj 2018 innebär att den svenska personuppgiftslagen upphävs och ersätts av nämnda förordning. För att säkerställa att det även fortsättningsvis finns lagstöd för att hanteringen av personuppgifter ska kunna fortsätta på ett likartat sätt som idag har en särskild utredning, Dataskyddsutredningen, haft i uppdrag att bedöma och föreslå vilka generella kompletteringar som är nödvändiga i svensk lagstiftning. I uppdraget har även ingått att se över vilka övriga kompletteringar som är nödvändiga för att hanteringen av personuppgifter ska kunna fortsätta på likartat sätt inom utbildningsväsendet. Dessa bedömningar och förslag presenteras i betänkandet ”EU:s dataskyddsförordning och utbildningsväsendet”. Utbildningsdepartementet har remitterat utredningen till staden för yttrande.

Remissen finns att läsa i sin helhet på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret ser positivt på utredningens utgångspunkt att sträva efter lösningar som medför att personuppgiftsbehandlingen kan fortsätta att hanteras på ett liknande sätt som i dagsläget.

Utbildningsnämnden delar i stort utredningens förslag och bedömningar, men är tveksam till om de rättsliga grunderna täcker de digitala tjänster som finns inom utbildningsområdet utan kompletterande lagstiftning.

Mina synpunkter

Jag delar stadsledningskontoret och utbildningsnämndens bedömning och hänvisar till deras förslag till yttranden.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 7 september 2017

OLLE BURELL

Bilaga

Remissen, sammanfattning.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Införandet av EU:s dataskyddsförordning den 25 maj 2018 innebär att den svenska personuppgiftslagen upphävs och ersätts av nämnda förordning. För att säkerställa att det även fortsättningsvis finns lagstöd för att hanteringen av personuppgifter ska kunna fortsätta på ett likartat sätt som idag har en särskild utredning, Dataskyddsutredningen, haft i uppdrag att bedöma och föreslå vilka generella kompletteringar som är nödvändiga i svensk lagstiftning. I uppdraget har även ingått att se över vilka övriga kompletteringar som är nödvändiga för att hanteringen av personuppgifter ska kunna fortsätta på likartat sätt inom utbildningsväsendet. Dessa bedömningar och förslag presenteras i betänkandet ”EU:s dataskyddsförordning och utbildningsväsendet”.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret menar att den behandling av personuppgifter som sker inom de skollagsreglerade verksamheterna idag är nödvändig för att tillhandahålla en god utbildning och därmed har betydelse för Stockholms stads mål *1.1. Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor*. Stadsledningskontoret ser därför positivt på utredningens utgångspunkt att sträva efter lösningar som medför att personuppgiftsbehandlingen kan fortsätta att hanteras på ett liknande sätt som i dagsläget.

Samtidigt ser stadsledningskontoret anledning att lyfta fram experten Ulrika Harnesks särskilda yttrande, där hon anser att den laga grunden inte är tillräckligt tydlig för att skolverksamheterna ska få hantera personuppgifter. Stadsledningskontoret menar att det är av stor vikt att det inte finns några tveksamheter i skolornas möjlighet att hantera sådana personuppgifter som är nödvändiga för att fortsätta att bedriva utbildningsverksamheten och att detta kan kräva ytterligare utredning.

Stadsledningskontoret välkomnar utredningens förslag om att en uppförandekod för skolväsendets personuppgiftsbehandling ska tas fram. En sådan kod skulle kunna utgöra ett bra stöd för kommunens personuppgiftsansvariga i tolkning och efterlevnad av regelverket.

Stadsledningskontoret ser positivt på de förslag som lämnas avseende kommunernas register över ungdomar som de har aktivitetsansvar för.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 augusti 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 7 juli 2017 har i huvudsak

följande lydelse.

Förvaltningens svar kommer enbart att beröra de delar som omfattar utbildningsnämndens ansvarsområde samt det kommunala aktivitetsansvaret. Inledningsvis vill förvaltningen instämma i vad som anges i skälen till förordningen om att barns personuppgifter förtjänar ett särskilt skydd. Förvaltningen vill påtala vikten av att enbart behandla personuppgifter som är nödvändiga för att kunna fullgöra uppdraget.

Uppgift av allmänt intresse

Bedömning: Genom bestämmelser i skollagen med anslutande föreskrifter och beslut fattade med stöd av dessa är det i svensk rätt fastställt att tillhandahållande, anordnande och bedrivande av utbildning och annan pedagogisk verksamhet är en uppgift av allmänt intresse. Artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen kan därmed utgöra rättslig grund för nödvändig personuppgiftsbehandling för att utöva verksamhet som har sin grund i nämnda föreskrifter när personuppgiftslagen upphävs. Det finns således inget behov av en särskild reglering för att de skollagsreglerade verksamheterna ska kunna tillämpa den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen delar utredningens uppfattning att det genom bestämmelserna i skollagen och anslutande föreskrifter finns stöd i svensk lagstiftning att tillhandahållande, anordnande och bedrivande av utbildning och annan pedagogisk verksamhet är en uppgift av allmänt intresse.

Idag blir en allt större del av de digitala läromedlen molnbaserade antingen genom olika typer av webbtjänster eller genom applikationer. För att få tillgång till dessa tjänster krävs oftast att huvudmannen överför personuppgifter till den aktuella leverantören för att få åtkomst. Vidare utvecklas tjänster som i sig själva samlar in olika former av personuppgifter. De personuppgifter som används i tjänsterna kan också avse till exempel biometrisk data (som exempelvis röstinspelningar) som är att betraktas som känsliga personuppgifter.

Förvaltningen är tveksam till om den rättsliga grunden fullt ut täcker denna typ av läromedel och digitala tjänster inom utbildningsområdet. Enligt förvaltningen kan det ifrågasättas om det finns ett allmänt intresse av att använda sig av digitala läromedel som kräver personuppgifter och tjänster istället för analoga läromedel. Vissa av dessa tjänster skulle kunna hanteras på sådant sätt att det innebär att personuppgifter inte behöver behandlas och därmed kan det ifrågasättas om det uppfyller kravet på nödvändighet enligt artikel 6.1 e i fördraget. Förvaltningen vill därför hänvisa till det särskilda yttrandet till utredningen av experten Ulrika Harnesk om behovet av tydligare reglering av rättslig grund för behandling av personuppgifter.

Myndighetsutövning

Bedömning: Både offentliga och enskilda huvudmän vidtar vissa åtgärder med stöd av skollagen som innefattar myndighetsutövning gentemot en elev, t.ex. betygssättning och beslut om särskilt stöd. Det är i dessa situationer möjligt för huvudmännen att tillämpa den rättsliga grunden i andra ledet i artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen, för sådan behandling som är nödvändig som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Något behov av ytterligare reglering föreligger inte. I dessa fall kan även den rättsliga grunden i första ledet i artikel 6.1 e, dvs. uppgift av allmänt intresse, vara tillämplig.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen delar utredningens bedömning i dessa delar.

Rättslig förpliktelse

Bedömning: För skollagsreglerad verksamhet finns det i svensk rätt fastställda rättsliga förpliktelser som åvilar verksamhetsutövarna och som gör det nödvändigt att behandla personuppgifter. Den rättsliga grunden i artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen kan då tillämpas. Något behov av ytterligare reglering finns inte. I dessa fall kan även den rättsliga grunden i första ledet i artikel 6.1 e, dvs. uppgift av allmänt intresse, vara tillämplig.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen delar utredningens bedömning i dessa delar.

Samtycke

Bedömning: Enskilda huvudmän och offentliga huvudmän, dvs. kommuner, landsting eller staten, kan i viss utsträckning använda sig av samtycke som rättslig grund för sin personuppgiftsbehandling.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen delar utredningens uppfattning att möjligheten att använda sig av samtycke som rättslig grund för behandling av personuppgifter har ett begränsat tillämpningsområde. Exempelvis gäller det för att kunna använda sig av samtycke vid olika typer av digitala läromedel/tjänster där det som framförts ovan finns risk för att det saknas annan rättslig grund för att kunna använda dessa.

Känsliga personuppgifter - Behov av särskild reglering

Förslag: Särskilda undantag från förbudet i artikel 9.1 i dataskyddsförordningen mot behandling av känsliga personuppgifter ska regleras i ett nytt kapitel i skollagen som gäller för en huvudman inom skolväsendet, en hemkommun eller en aktör enligt 24 och 25 kap. skollagen. Det ska införas en bestämmelse som möjliggör för dessa organ att behandla känsliga personuppgifter i löpande text om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av ett ärende. Vidare ska det införas en bestämmelse som anger att de organ som omfattas av offentlighetsprincipen får behandla känsliga personuppgifter om dessa har lämnats till organet och behandlingen krävs enligt lag.

För grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan och särskild utbildning för vuxna införs ytterligare bestämmelser som möjliggör nödvändig och regelmässig behandling av personuppgifter om hälsa. På samma sätt möjliggörs behandling av uppgift om hälsa i gymnasieskolan med Rh-anpassad utbildning, utbildning i gymnasieskolan för elever som är döva, hörselskadade eller dövblinda eller har en språkstörning samt fristående skolor som begränsats till att avse elever som är i behov av särskilt stöd för sin utveckling. För sameskolan införs ytterligare bestämmelser som möjliggör nödvändig och regelmässig behandling av personuppgifter om etniskt ursprung. För hemkommunen införs ytterligare bestämmelser som möjliggör nödvändig behandling av uppgifter om hälsa och etniskt ursprung i vissa fall. Dessutom ska organen i enstaka fall få behandla känsliga personuppgifter om det är absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen och behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Ett förbud att använda sökbegrepp som avslöjar känsliga personuppgifter ska införas, i fall då behandlingen sker med stöd av de nämnda undantagen. I grundsärskola, specialskola, gymnasiesärskola, särskild utbildning för vuxna, gymnasieskolan med Rh-anpassad utbildning, utbildning i gymnasieskolan för elever som är döva, hörselskadade eller dövblinda eller har en språkstörning och fristående skolor som begränsats till att avse elever som är i behov av särskilt stöd för sin utveckling ska det vara tillåtet att söka på begrepp som avslöjar hälsa. På motsvarande sätt ska det i sameskolan vara tillåtet att söka på begrepp som avslöjar etniskt ursprung. För en hemkommun ska det i vissa fall vara möjligt att söka på begrepp som avslöjar hälsa och etniskt ursprung. Regeringen ska få meddela föreskrifter om närmare sökbegränsningar för dessa utbildningsformer och en hemkommun. Regeringen ska få meddela föreskrifter om ytterligare undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter om det behövs med hänsyn till det allmänna intresset att anordna utbildning enligt skollagen eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen.

Slutligen ska det införas upplysningsbestämmelser som anger att nämnda bestämmelser kompletterar dataskyddsförordningen samt att bestämmelser om personuppgiftsbehandling också finns i dataskyddslagen. Kapitlet ska inte tillämpas på elevhälsans medicinska verksamhets personuppgiftsbehandling eller Kriminalvårdens verksamhet enligt 24 kap. 10 § skollagen.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen delar i stort utredningens förslag. Förvaltningen vill dock göra följande

kommentarer. När det gäller frågan om skolor som begränsats till att avse elever som är i behov av särskilt stöd för sin utveckling (s.k. resursskolor) har Högsta förvaltningsdomstolen i en dom den 28 juni 2016 i mål 3086-16 fastslagit att även offentliga huvudmän kan inrätta s.k. resursskolor. Därför anser förvaltningen att förslaget till ändring i skollagen (28a kap. 4 §) bör utvidgas så att även skolor med offentliga huvudmän får rätt att behandla känsliga personuppgifter vad avser elever i s.k. resursskolor.

Förvaltningen delar utredningens förslag om att ge Regeringen befogenhet att meddela närmare föreskrifter om sökbegränsningar för att kunna kontinuerligt anpassa sökbegränsningar utifrån förändrande krav på huvudmännen.

Av 7 kap 21 § skollagen framgår hemkommunens ”skolpliktsbevakningsansvar”. För att fullgöra detta ansvar måste kommunen ha uppgift om i vilken annan skola (utomkommunal eller fristående) eleven fullgör skolplikten. En sådan skola, såväl kommunal som fristående, kan ha inriktningen att vara s.k. resursskola med exempelvis särskild inriktning mot funktionsnedsättning. Uppgift om vid vilken skola eleven fullgör skolplikten är då en uppgift om hälsa, vilket framgår av utredningen. I förslag till ny reglering i skollagen (28a kap. 7 §) framgår emellertid inte att uppgift om skola får behandlas. Förslaget till ändring i skollagen (28a kap. 7 §) ger dock endast stöd för att behandla uppgifter om etniskt ursprung och hälsa. Behandling förefaller inte heller vara möjlig utifrån dataskyddsutredningens förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Förvaltningen anser därför att det är av vikt att kunna behandla uppgift om skola för det fall det skulle anses vara en personuppgift.

Förvaltningen vill också påpeka att de elever vars personuppgifter anses vara känsliga måste kunna nyttja de digitala läromedlen/tjänsterna på samma sätt som elever vars personuppgifter inte anses vara känsliga.

Personuppgifter som rör lagöverträdelser – Behov av särskild reglering

Förslag: I 28 a kap. skollagen ska det införas en bestämmelse som möjliggör för elevhälsan i fristående skolor att i löpande text behandla personuppgifter som rör fällande domar i brottmål, lag- överträdelser som innefattar brott eller straffprocessuella tvångsmedel, om det är absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen. Vidare möjliggörs för huvudmännen för fristående skolor samt rektorer och lärare i fristående skolor att i skriftlig dokumentation som åligger dem enligt 5 kap. 24 § skollagen behandla personuppgifter som rör fällande domar i brottmål, lagöverträdelser som innefattar brott eller straffprocessuella tvångsmedel, om det är absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen.

Bedömning: Förskolor, skolor och vuxenutbildningsenheter vars huvudmän är staten, en kommun eller ett landsting kan med stöd av artikel 10 i dataskyddsförordningen behandla personuppgifter som rör fällande domar i brottmål, lagöverträdelser som innefattar brott eller straffprocessuella tvångsmedel. Dataskyddslagen föreslås innehålla en upplysningsbestämmelse om att myndigheter får behandla sådana uppgifter. Det finns inget behov av att införa någon ytterligare reglering för dessa huvudmäns eller övriga huvudmäns behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser.

Förvaltningens synpunkter:

För att på ett effektivt sätt kunna tillämpa de disciplinära åtgärderna i 5 kap skollagen krävs att det finns möjlighet att kunna behandla personuppgifter som rör fällande domar i brottmål, lagöverträdelser som innefattar brott eller straffprocessuella tvångsmedel. Förvaltningen delar utredningens bedömning vad avser möjligheten för offentliga huvudmän att använda sig av artikel 10 i förordningen som rättslig grund för sådan behandling. Förslaget för de fristående skolorna bedömer förvaltningen är väl avvägt.

Behov av ytterligare reglering

Bedömning: Dataskyddsförordningen, dataskyddslagen och utredningens förslag till författningsreglering av huvudmännens och hemkommunernas behandling av känsliga personuppgifter och fristående skolors behandling av lagöverträdelser utgör en ändamålsenlig reglering för de skollagsreglerade utbildningsverksamheternas personuppgiftsbehandling och ett välavvägt skydd för barnens respektive elevernas personliga integritet. Den

personuppgiftsbehandling som de skollagsreglerade utbildningsverksamheterna utför och som inte omfattas av utredningens förslag till lagreglering är inte sådan att det krävs ytterligare lagreglering enligt 2 kap. 6 § regeringsformen. Någon ytterligare reglering, utöver förslagen till reglering av huvudmännens behandling av känsliga personuppgifter och fristående skolors behandling av lagöverträdelse och liknande, behövs därmed inte.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen delar inte utredningens bedömning och hänvisar till vad som har anförts ovan samt till det särskilda yttrandet i utredningen. Förvaltningen anser, i likhet med det särskilda yttrandet, att det finns behov av tydligare regleringar för att kunna genomföra de behandlingar av personuppgifter som behövs inom nämndens ansvarsområde.

Uppförandekod för skolväsendet

Förslag: Regeringen ska ge lämplig myndighet i uppdrag att vidta åtgärder för att initiera och stödja utarbetandet av en uppförandekod för skolväsendet.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen välkomnar förslaget att ge lämplig myndighet i uppdrag att initiera och stödja utarbetandet av en uppförandekod för skolväsendet.

Kommunalt aktivitetsansvar – Rättslig grund för personuppgiftsbehandling

Bedömning: Bestämmelserna i 29 kap. 9 § skollagen och förordningen om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar utgör i enlighet med artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen en fastställd rättslig förpliktelse för kommunerna att föra ett register över de ungdomar som omfattas av kommunens aktivitetsansvar. Förändring av registren är dessutom en för kommunerna fastställd uppgift av allmänt intresse i enlighet med första ledet i artikel 6.1 e. Enligt artikel 6.2 och 6.3 andra stycket är det tillåtet att behålla eller införa mer specifika bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i dataskyddsförordningen med hänsyn till behandling för att efterleva 6.1 c och e. Förordningen om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar är därmed i sig förenlig med dataskyddsförordningen.

Behov av ändringar

Förslag: I 2 § förordningen om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar ska anges att förordningen kompletterar dataskyddsförordningen. Vidare ska förordningens förhållande till den föreslagna lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen) regleras. Hänvisningen till personuppgiftslagen ska tas bort. Bestämmelsen i 5 § om förbud mot att behandla känsliga personuppgifter ska anpassas till dataskyddsförordningen genom att hänvisa till artikel 9.1 i stället för 13 § PUL. Bestämmelsen i 5 § om förbud mot att behandla uppgifter om lagöverträdelse m.m. ska ändras så att den när dataskyddsförordningen och dataskyddslagen ska börja tillämpas kommer att ha samma materiella innebörd som i dagsläget. Bestämmelserna om rättelse och skadestånd i 6 § ska upphävas.

Förvaltningens synpunkter:

I staden är det arbetsmarknadsnämnden som har ansvaret för det kommunala aktivitetsansvaret. Utbildningsnämnden ska enligt stadens budget samarbeta med arbetsmarknadsnämnden kring det kommunala aktivitetsansvaret. Utifrån nämndens uppdrag inom det kommunala aktivitetsansvaret delar förvaltningen utredningens bedömningar och förslag kring rättslig grund och förslag till ändringar.

Konsekvenser

Bedömning: Förslagen kommer inte att innebära någon kostnads- ökning för stat, kommuner och landsting.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen delar inte utredningens uppfattning rörande de ekonomiska konsekvenserna av förslaget. För att säkerställa kraven enligt förordningen och de förslag som utredningen lägger fram kommer en översyn av samtliga system som behandlar personuppgifter att behöva genomföras. För de system som inte uppfyller kraven kommer ändringar att behöva

genomföras genom ändrade kravställningar till externa leverantörer.

Bedömning: Förslagen är neutrala rörande integritetsskyddet.

Förvaltningen synpunkter:

Förvaltningen delar utredningens bedömning.

Bedömning: Förslagen förväntas inte få några andra konsekvenser.